

ทุเรียน

กรมวิชาการเกษตรได้กำหนดมาตรฐานสินค้าทุเรียนตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามเรื่อง การกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : ทุเรียน พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 โดยสินค้าทุเรียนสำหรับพันธุ์ที่ผลิตเป็นการค้า เพื่อนำมาบริโภคสด ในส่วนของผลทุเรียนต้องมีข้อกำหนด ได้แก่

1. มาตรฐานขั้นต่ำ

1.1 ผลทุเรียนทุกชั้น คุณภาพต้องเป็นไปตามข้อกำหนด ได้แก่ ต้องเป็นทุเรียนทั้งผลที่มีชั้วผล ตรงตามพันธุ์ สด สะอาด ปราศจากสิ่งแปลกปลอมที่มองเห็นได้ ไม่มีรอยแตกที่เปลือก ไม่มีศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อลักษณะภายนอกของผลทุเรียน ไม่มีร่องรอยความเสียหายเนื่องจากมาจากศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อทุเรียน ไม่มีความเสียหายเนื่องจากอุณหภูมิต่ำ และ/หรืออุณหภูมิสูง ไม่มีกลิ่นแปลกปลอม และ/หรือรสชาติที่ผิดปกติ และเมื่อผลทุเรียนสุก ไม่มีความผิดปกติของเนื้อที่ไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ของส่วนที่บริโภคได้

1.2. ผลทุเรียนต้องแก่ได้ที่ขึ้นกับพันธุ์ ฤดูกาล และแหล่งที่ปลูก มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุและการขนส่งอย่างระมัดระวัง เพื่อให้อยู่ในสภาพที่ยอมรับได้เมื่อถึงปลายทาง

2. การแบ่งชั้นคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ได้แก่

2.1 ชั้นพิเศษ (Extra Class) ผลทุเรียนในชั้นนี้ต้องมีคุณภาพดีที่สุดในลักษณะหนามสมบูรณ์ ต้องมีจำนวนพูสมบูรณ์ ไม่น้อยกว่า 4 พู ไม่มีความผิดปกติด้านรูปร่างและไม่มีตำหนิ ในกรณีที่มีความผิดปกติหรือตำหนิต้องมองเห็นได้ไม่ชัดเจน และไม่มีผลกระทบต่อลักษณะภายนอก คุณภาพของเนื้อทุเรียน คุณภาพระหว่างการเก็บรักษาและการจัดเรียงเสนอในภาชนะบรรจุ

2.2 ชั้นหนึ่ง (Class I) ผลทุเรียนในชั้นนี้ต้องมีคุณภาพดี อาจมีความผิดปกติหรือตำหนิได้เล็กน้อย

2.3 ชั้นสอง (Class II) ผลทุเรียนในชั้นนี้รวมผลทุเรียนที่มีคุณภาพไม่เข้าชั้นที่สูงกว่า แต่มีคุณภาพตามข้อกำหนดขั้นต่ำที่กำหนด

3. ขนาด ผลทุเรียนที่เป็นพันธุ์การค้าทั่วไปต้องมีน้ำหนักต่อผล ดังนี้

3.1 พันธุ์ชะนี ไม่น้อยกว่า 1.5 kg (กิโลกรัม) และไม่มากกว่า 4.5 kg

3.2 พันธุ์หมอนทอง ไม่น้อยกว่า 1.5 kg และไม่มากกว่า 6 kg

3.3 พันธุ์ก้านยาว ไม่น้อยกว่า 1.5 kg และไม่มากกว่า 4 kg

3.4 พันธุ์กระดุมทอง ไม่น้อยกว่า 1.3 kg และไม่มากกว่า 4 kg

3.5 พันธุ์วาลทองจันทร์ ไม่น้อยกว่า 1.5 kg และไม่มากกว่า 4.5 kg

3.6 พันธุ์พวงมณี ไม่น้อยกว่า 1.0 kg

3.7 พันธุ์หลงลับแล ไม่น้อยกว่า 1.0 kg

3.8 พันธุ์อื่นๆ ที่เป็นพันธุ์การค้า ไม่น้อยกว่า 0.5 kg

4. การบรรจุ

4.1 ภาชนะบรรจุ

ภาชนะบรรจุต้องมีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะ ไม่มีกลิ่นและสิ่งแปลกปลอม สามารถป้องกันความเสียหายที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลทุเรียนได้ วัสดุที่ใช้ภายในภาชนะบรรจุต้องสะอาด และมีคุณภาพ หากมีการใช้วัสดุโดยเฉพาะกระดาษหรือตราประทับที่มีข้อมูลทางการค้าต้องใช้หมึกพิมพ์หรือกาวที่ไม่เป็นพิษ

4.2 ความสม่ำเสมอ

ผลทุเรียนที่บรรจุในแต่ละภาชนะบรรจุ ต้องมีการจัดเรียงสม่ำเสมอทั้งในเรื่องของพันธุ์ คุณภาพและขนาด กรณีที่มองเห็นผลทุเรียนจากภายนอกภาชนะบรรจุ ผลทุเรียนส่วนที่มองเห็นต้องเป็นตัวแทนของผลิตผลทั้งหมด

5. สารปนเปื้อน

ชนิดและปริมาณสารปนเปื้อนในผลทุเรียนให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

6. สารพิษตกค้าง

ชนิดและปริมาณสารพิษตกค้างในผลทุเรียนให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง^{2/} และ มกษ.9002 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด และ มกษ. 9003 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่ปนเปื้อนจากสาเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

7. สุขลักษณะ

ผลทุเรียนต้องผ่านกระบวนการผลิตที่ถูกสุขลักษณะ โดยมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) ที่เกี่ยวข้อง และ มกษ. 9035 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงคัดบรรจุผักและผลไม้สด หรือมาตรฐานอื่นที่เทียบเท่า

มาตรฐานดัชนีเก็บเกี่ยว

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาความแก่ของผลทุเรียนมีหลายวิธี ได้แก่

1. นับอายุผล ตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ 120-135 วัน สำหรับพันธุ์หมอนทอง
2. ลักษณะก้านผล เมื่อผลทุเรียนเริ่มแก่ก้านผลจะแข็งและมีสีเข้มขึ้น เมื่อสัมผัสจะรู้สึกสากมือ บริเวณปากปลิงจะขยายใหญ่ขึ้น เห็นรอยต่อชัดเจน เมื่อจับก้านผลแล้วแกว่งผลทุเรียน จะรู้สึกว่าก้านผลมีสปริงมากขึ้น
3. ลักษณะหนาม ปลายหนามเริ่มแห้ง มีสีน้ำตาลเข้ม ร่องหนามห่าง เมื่อบีบหนามเข้าหากัน จะรู้สึกว่าสปริง
4. ลักษณะรอยแยกบนพู ผลทุเรียนที่แก่จัดจะมีรอยแยกบนพูชัดเจน ยกเว้นบางพันธุ์ที่มีลักษณะดังกล่าวไม่ชัดเจน เช่น พันธุ์ก้านยาว

5. การเคาะผล ผลทุเรียนที่แก่เมื่อเคาะจะมีเสียงโปร่งๆ ส่วนเสียงจะหนักหรือเบาแตกต่างกันไปขึ้นกับพันธุ์
6. สีเนื้อ ทุเรียนที่แก่ได้ที่สีเนื้อจะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีเหลืองอ่อน หรือเหลืองเข้ม ตามลักษณะประจำของแต่ละพันธุ์
7. น้ำหนักเนื้อแห้ง ทุเรียนที่แก่ได้ที่โดยเฉพาะพันธุ์หมอนทอง ซึ่งเป็นพันธุ์หลักในการส่งออก ควรมีเนื้อแห้งไม่น้อยกว่า 32% ส่วนพันธุ์อื่น เช่น ชะนี และกระดุมทอง ควรมีเนื้อแห้งไม่น้อยกว่า 30 และ 27% ตามลำดับ

บทวิเคราะห์สินค้าทุเรียน

ปี 2563 (ปีเพาะปลูก 2562/63) ทุเรียนมีเนื้อที่ให้ผลผลิต รวมทั้งประเทศ 755,000 ไร่ ผลผลิต 1,133,000 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,500 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีเนื้อที่ให้ผลผลิต 726,475 ไร่ ผลผลิต 1,013,741 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,395 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 3.93 ร้อยละ 11.76 และร้อยละ 7.53 ตามลำดับ เนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นจากปี 2562 เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกในปี 2558 เริ่มให้ผลผลิตเป็นปีแรก และจากการขยายเนื้อที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรแทนพืชอื่น เช่น เงาะ ลองกอง ยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และคาดว่าผลผลิตรวมและผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น หากสภาพภูมิอากาศ ในปี 2563 เอื้ออำนวยต่อการติดดอกและออกผล ประกอบกับราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี จูงใจให้เกษตรกรดูแลเอาใจใส่และบำรุงรักษาสวนทุเรียนมากขึ้น

ส่วนการส่งออก ในปี 2563 นั้น การส่งออกทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์มีปริมาณ ประมาณ 784,699 ตัน คิดเป็นมูลค่า 63,008 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 14.62 โดยแบ่งเป็นทุเรียนสด 756,046 ตัน ทุเรียนแช่แข็ง 27,144 ตัน ทุเรียนอบแห้ง 213 ตัน และทุเรียนกวน 1,296 ตัน ซึ่งตลาดส่งออกหลักของไทย คือ ประเทศจีน โดยส่งออกในรูปทุเรียนสดมากกว่าร้อยละ 90 ของการส่งออกทั้งหมด ความต้องการบริโภคทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ภายในประเทศมีปริมาณ 339,900 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 5.63 เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะตลาดจีนซึ่งยังมีความต้องการบริโภคทุเรียนสดจากไทย ประกอบกับการพัฒนาระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ของจีนช่วยให้กระจายผลผลิตไปยังผู้บริโภคในมณฑลต่างๆ ของจีนได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการขยายการส่งออกทุเรียนสดและทุเรียนแช่แข็งไปยังตลาดอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และไต้หวัน เป็นต้น แหล่งรับซื้อทุเรียนของประเทศไทยแบ่งเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ 1) แหล่งส่งออก (ล้ง/จุดรับซื้อ) เป็นแหล่งหลักของประเทศไทยมีปริมาณการรับซื้อ 315,839 ตัน คิดเป็นร้อยละ 63.74 2) การกระจายผลผลิตในประเทศ เช่น Modern trade ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผ่านกลไกของสหกรณ์ จำหน่ายตรงกับผู้บริโภค เป็นต้น มีปริมาณการรับซื้อ 108,910 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21.98 3) แหล่งแปรรูป มีปริมาณการรับซื้อ 70,784 ตัน คิดเป็นร้อยละ 14.29 (ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

สินค้าทุเรียนในสถานการณ์โควิด-19

รายงานของฝ่ายเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว พบว่าในปี 2563 ที่ผ่านมา จีนนำเข้าทุเรียนผลสดจากไทยปริมาณทั้งสิ้น 575,000 ตัน คิดเป็นมูลค่าถึง 69,000 ล้านบาท ส่งผลให้ทุเรียนครองแชมป์ผลไม้นำเข้าอันดับ 1 ของจีนแซงหน้าการนำเข้าเซอริ์ผลสดทั้งปริมาณและมูลค่า ถึงแม้ว่าปริมาณการนำเข้าจะลดลงไป 5 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับปี 2562 แต่มูลค่ากลับเพิ่มมากขึ้นถึง 44 เปอร์เซ็นต์ โดยทุเรียนมีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสูงถึง 23 % เมื่อเทียบกับมูลค่าการนำเข้าผลไม้หลักทั้งหมดจากต่างประเทศของจีน ที่ผ่านมามีจีนจะยังไม่เคยตรวจพบปัญหาการปนเปื้อนของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสินค้าเกษตรจากไทยแต่กรมวิชาการเกษตรก็ได้จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับโรงคัดบรรจุผลไม้ เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุผลไม้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ โดยยึดตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO) ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่จีนยอมรับและแนะนำให้ประเทศคู่ค้าปฏิบัติด้วยเช่นกัน เพื่อควบคุมสุขอนามัยของพนักงานและสิ่งแวดล้อมในสถานที่ผลิต โดยกรมวิชาการเกษตรได้จัดทำเอกสารการดำเนินการดังกล่าวทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาจีนส่งให้สำนักงานศุลกากรของจีนทราบแล้ว พร้อมกับยืนยันว่าไทยได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในผลไม้ส่งออกตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยดำเนินการตามแนวทางของ WHO และ FAO เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความปลอดภัยของผลไม้ไทยในปี 2564

ทั้งนี้ ในปี 2564 กรมวิชาการเกษตรมีการเน้นการตรวจทุเรียนด้วยคุณภาพหรือทุเรียนอ่อน รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานขององค์การอนามัยโลกเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมอบหมายให้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จันทบุรี (สวพ.6) ร่วมกับหน่วยงานกรมวิชาการเกษตรในพื้นที่ภาคตะวันออก จัดเจ้าหน้าที่เป็นกำลังเสริมให้บริการเพิ่มจากเดิมจำนวนถึง 2 เท่า เพื่อปฏิบัติงานออกใบรับรองสุขอนามัยพืชร่วมกับเจ้าหน้าที่ด่านตรวจพืชให้เป็นด้วยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดย สวพ.6 จะรับภารกิจหลักตรวจทุเรียนอ่อนและกำกับดูแลการใช้ใบรับรอง GAP ของผู้ส่งออก เพื่อผลักดันการส่งออกผลไม้ของภาคตะวันออกที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน GAP และ GMP ซึ่งสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในแต่ละปีจำนวนมาก รวมทั้งยังสามารถรักษาตลาดทุเรียนไทยในประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดนำเข้าทุเรียนที่ใหญ่เป็นอันดับ 1 ของไทยได้ต่อไป